

Kodin kulta
ja uhrimusi

F. S. LONDEQ

Gino Seino

Kustannusosakeyhtiö Ahjo

Kodin kukka ja uhrikuusi

Eino Leino

Kodin kukka
ja
uhrikuusi
Runotarina

Kustannusosakeyhtiö Ahjo

H:KI 1920 JUUSELA & LEVÄNEN O.Y.
KIRJAPAINO JA KIRJANSITOMO

Talon tyttö

Talon tyttö

OLI HÄN kodin ainoa, armas kukka,
auennut akkunalla,
minne ei tuntunut maailman tuuli
eikä elämän halla.

Oli hän talon ainoa, armas tyttö,
taaton ja maammon lempi,
heilinyt koskaan Suomenmaassa
heili ei herttaisempi.

Eikä se kukka kukkinutkaan
joka akkunalla,
eikä sitä heiliä heilimöity
joka orren alla.

Näät hän oli siveä sielultaan,
oli varrelta valkeuinen
kuin koivu vierellä virran veen
tai taivas toukokuinen.

Hän puhdas oli kuin puola maan
tai mansikkamarja, mi maistaa,
hän puunteli kuin punapilvyinen,
johon aamun aurinko paistaa.

Pyhä hän oli haaveilta, pyyteiltään,
jalo jalkansa nousennalta,
hänen vaikka hengessä, hurmeessaan
jo keimaili kevään valta.

Siks aamusta iltaan lauloi hän,
ja illalla, mennen maata,
ei tahtonut, vallaton, vieläkkään
hän laulustansa laata.

Ja kun hänen kulisi kurkkunsa,
ois tulleen luullut kesän,
kuin tehnyt ois hänen kielensä taa
satakieli ja kiuru pesän.

Mut kun hänen helisi naurunsa,
niin helisi kaikki heinät,
ahot, metsät ja puut, pihat, tanhuat, maat,
talon vanhan suojat ja seinät.

Myös saattoi hän itkuhun purskahtaa,
yön istua ikkunalla,
puutarhaa katsella kalpeaa
sydänhaaveella haikealla.

Taas aamulla poiaksi pukeutui,
kuin upseeri saliin astui;
emo ollut ei uskoa silmiään,
isän katse naurusta kastui.

Hän ratsasti niinkuin rakuuna,
kujateitä kuin nuoli hän kiiti,
hänen jäljissään moni huokaus hellä
ja lemmen liekki liiti.

Myös tahtoi hän oppia lypsämään
mut syttyikin syvään vihaan,
kun lehmät niin kummasti katsoivat —
meni maitokin puseron hihaan.

Ei oppinut koskaan hän taitoa tuota,
mutta hän oppi uimaan,
kuin vellamo veen syvän välkyntään,
myös myrskyn huutohon huimaan.

Kuin sotka hän souteli vilua vettä,
kuin alli hän päivässä päilyi,
aalloilla silloin kuin ahvenruoho
tukkansa tuuhea häilyi.

Mut muuten hän autteli maammoaan,
talon toimissa askarteli,
piparkakkuja paistoi ja kahvia kaas —
ja unelmissaan eli.

Naapurin poika

Naapurin poika

HERÄS HÄN kera kesäisen auringon,
kera auringon maata meni,
kuin aurinko silmäni häikäisi hän,
vei nuoren hän sydämeni.

Me kaksin yhtehen kasvoimme
kuin raidat rannan kahden,
me vierimme venheissä vetten päällä
kuin lumpehet Lemmenlahden.

Laps-aikamme armaidin, hellimmän
me leikimme lehdissä, puissa,
hän mun oli ainoa ystäväin,
ylin auvoni haaveiluissa.

Vilu maailma sitten vieroitti
tiet meidän, vaan ei meitä.
lens lemmentyyhkyset kuitenkin,
vaikk' kuljettiin eri teitä.

Näät maailman matkoja taivaltain
vain häntä, häntä ma muistin
kuin muistin ma kotini koivut ja haat
ja portinpielet ja kuistin.

Ja kun kylän kylmihin vuoteisiin
menin maata ma päivän työstä,
kuin kuudan lempeä kangastui
hänen katsantonsa yöstä.

Näin miestyin mieheksi. Kuulla sain
ma kuolosta taaton harmaan,
miten maammokin murtui multahan maan;
talo tarvitsi tukea varmaan.

Tuli kiire kimpsuja, kampsujain
kotimatikalle kokoon luomaan;
minun sieluni silmissä vilkkuivat
vain virvat ja sainiot suo-maan.

Mut aikaan pahaan ma palailin:
kevät saapui, satoi räntää,
tiet pursui, kasvoi kahdenpuolen
vain metsää lyhvenlääntää.

Näin minä kotini kaivonvintin;
silloin mun silmäni kastui,
elämä uusi ja autuaampi
sieltä mun sieluuni astui.

Kuulin ma kujalta Hallin haukun,
huuleni hyrähti hymyyn,
joka paatunut aatos mun aivoissani
kuin painui ja pakeni lymyyn.

Tunsin ma lämmön liekkuvaksi
kotini orsien alla,
ihmettelin, miks itseksein
olin matkaillut maailmalla.

Istuin ma illan siskojen kanssa;
aamulla noustessani
näin, miten paistoi pilvetön päivä,
aukaisin akkunani.

Kaikk' oli muuttunut. Laineilla lahden
kuulteli hopea, kulta,
koivujen urvut uneksi kesää,
tuoksui tuores multa.

Vajat vanhat, aitat siintyneet
ja ruostunut tuuliviiri,
tuo kaikki niin oli tuttavaa,
oli entisen eloni piiri.

Eikä nyt haukkunut Hallikaan,
hän istui ja ajatteli;
takapihalla kukko kiekkahti,
kana pahoin pajatteli.

Mut Mirri ei ollut milläänkään,
vain mielissänsä loikoi,
tuvan portailla päivää paistatti
ja jäseniään oikoi.

Hänen vierellään joku pellavahaps
jo kaarnasta laivaa laittoi,
punatilkusta siihen purjeen sai
ja mastoksi tikun hän taittoi.

Soi solina pirtin seinältä,
myös laaksosta myllypuron,
veräjällä väkkärä laklatti
kuin mieliksi miehen juron.

Minä tunsin tuskaa ja auvoa,
minun silmäni menivät vesiin.
Sydän sylkähti. Ammahti aatoksein
pois autuaampiin kesiin.

Kullan luona

Kullan luona

SIIRSIN MA silmäni loitommalle,
missä mun armaani asui,
kussa kummulla, välillä vetten,
mun kaunokutrini kasui.

Näin minä vain katonharjat sieltä,
metsänpuiden päältä,
mutta mun sieluni sinne meni
kuin punatulkku täältä.

Veti tuonne mun vereni, hurmani
kuin kosken pyörre huima,
kuin Pallastunturin tuulispää
tai Turjan loihtu tuima.

Mitä tehnee hän nyt? Mitä miettinee?
Hän muistaako enää mua?
Käsin valkein käykö hän vastahain,
mua mustaksi murjottua?

Kohos korkeammalle päivänkoi.
En enempi kestänyt tuota.
Jo veräjän suulle ma suikahdin
pois veljien, siskojen luota.

Mut kun minä pääsin piennartielle,
vasta ma juosta aloin,
vaikka en kaihoni kanssa kilvan
joutua jaksanut jaloin.

Sentään kuin peura ma piipersin,
yli pyrisin pystyjen aitain,
vesiojien, purojen, viemärien
ja kaahlamoiden kaitain.

Tulin taloon vanhaan, tuttavaan;
isä, äiti kiirehti vastaan,
mua tervehtäin, mua kuulustain
kuin heimolaista, kuin lastaan.

Minut vietihin vieraskammioon;
isä istui piippu suussa,
emon kieli kilkatti yhtenäin —
mut mun oli mieleni muussa.

Ovi aukeni. Sisään astahti
kodin kukka se kultahapsi,
tuo ainoa, armas, ijäinen
ilon, lemmen ja Jumalan lapsi.

Tuli mulle kuin tuomionpäivä tuo;
oli niinkuin ensi kerran
mun eessäni seisonut seesteinen
ois enkeli elämän Herran.

Ja tutkinut: „Minne mierolle
liet tuhlannut itsesi parhaan?
Sua voinenko saattaa milloinkaan
ma enää Eedenin tarhaan?“

Ma katsoin häntä, hän katsoi mua,
kuin ahjossa aivoni paloi,
läpi henkeni, sieluni, ruumiini
kuin kuumaa kultaa hän valoi.

Oli paljon hän varttunut varreltaan,
mut vyöltä hän oli kuin olki,
helohelmet häll' oli kaulallaan
ja rinnalla hopeasolki.

Hän tarjosi kahvia kauniisti,
oli hänen jo huolena talous.
Mikä soreus häll' oli sormissaan
ja ryhdissään mikä jalous!

Ma tuskinhan tohdin hengittää;
hän nakkasi naljan mulle:
„Kaks sokerinpalaa riittää saa —
jos mikään riittävi sulle!“

Hän keikahti kengänkannoillaan
ja nauraen pois hän vieri.
Mut poimuissa helmainsa hulmuavain
tulikerinä tunteeni kieri.

Meni multa hän kuin kevätpäivä pois,
kuin kauneus ja sulo,
ja jälleen sylkytti sydämessään
vain syksyn ja talven tulo.

Meni pois, mut jätti hän jälkeensä
mun sieluuni kuuman kullan,
jota jäähdä ei jää, ei halla, ei hyy,
joka vie minut alle mullan.

Kevätkuutamolla

Kevätkuutamolla

EI OLLUT aina hän sellainen,
voi olla hän myöskin muuta,
sen näin, kun yhdessä katsottiin
yön valkean valjua kuuta.

Sen näin, kun venheessä soudettiin
hänen kanssaan joskus kahden,
kun venhe seisoi ja seisoi yö,
vesi välkkyi tyynen lahden.

Lepät rannan tuuheet tummentui
yön valkopilviä vastaan,
ei lintu liikkunut lehvällään,
lens aatokset ainoastaan.

Saattoi hän silloin huoahtaa
niin raudan raskahasti,
katsoa kauan syvyyteen
kuin sydämen pohjaan asti.

Jos kysyin, hän miks oli murheinen,
hän vitkaan päätä puisti;
en arvata voinut ma aatteitaan,
en, luontonsa minne luisti.

Hän kuuli, mitä ei kuulleet muut,
näki, mitä ei nähneet toiset,
siks silmänsä olla niin öiset voi,
taas armahat, aurinkoiset.

Hän kuunteli soittoa sielunsa
kuin kaukaista kannelkieltä,
Hän katseli vetten kalvosta
vain omaa, outoa mieltä.

Vain joskus hän jouten hyräili
kuin iloksi itsellensä,
Näin syrjästä, vaieten kuulla sain,
mitä sykkäili sydämensä.

Sanat humisivat hänen huuliltaan:
„Tuli ankeat aamut ja puhteet,
eivät nyt auta maammon neuvot
eivätkä taaton nuhteet.

Istun ma yksin illat pitkät,
huomenet huokailuissa,
katselen, kuinka pilvenruskot
puuntavat metsänpuissa.

Katselen kauaksi taivaanrantaan,
päivän laskuun ja koittoon,
taikka ma katson kaskisavuun
siintelevään ja loittoon.

Kattavi kaipuu sieluni silmät
niinkuin huolen huntu,
rintani valtaa riutuisuus
kuin suuren tuskan tuntu.

Mitä ma kaihoan? Tuskin tiedän.
Olleeko onnen kaipuu,
mi koskena kohisten tulla voi,
taas vaahtona hiekkaan vaipuu.

Mut ei minun haaveeni haipunut,
sitä kasvoi se kauniimmaksi,
mitä korkeammaks poven kumpu nous,
sen kummulle kukkaa kaksi.

Minut vallannut on elon vankeus
kuin kaukomieli vaikee,
kuin haave, harras ja ijäinen,
tai ikävä harmaa ja haikee.

Minä tunnen, kuin kulun, katoan pois,
miten vuoteni vierii hukkaan,
kuin pohjoisess' olen etelän puu,
mi pääse ei koskaan kukkaan.

Ja aatos autio saapuu tuo,
miten kerkeäkehrävarsi
ikä ihmisen on, miten jäljelle jää
vain lemmen leimuista karsi.

Kammoa karreksi tulla en,
mut ensin ma tahdon palaa;
etsin ma eloni ystävää,
jota haaveeni polttava halaa.“

Jos tuoksi ma esitin itseäin
hän nauroi taikka suuttui,
jos toista ma todistin sulhokseen
hän mustemmaks yhä muuttui.

Ei kenkään hänelle kelvannut:
tuo vaan oli puskija turpeen,
tuo tyttöjen tyhjä naurattaja,
tää näyttäjä nenänsä nurpeen.

Oli yhdellä karjakannastaan,
talonhoidosta tarkka tieto,
pula toisella puoluehommistaan,
Ja kolmas ol' liian lieto.

Ei löytänyt ylintä ystävää
hän maasta, ei taivahasta,
siks yksin kulki hän kuolemaan,
hänet Tuonella tapasi vasta.

Neien miolet

Neien mielet

ENIN SENTÄÄN hän istui itsekseen,
kun päiv' oli mennyt mereen,
kun ilmojen varjoton valkeus
nous sydämeen ja vereen.

Näät perällä laajan lahdelman,
sen päässä sinisen sillan,
niin usein itki ja uneksi hän
läpi lämpöisen suvi-illan.

Polo istui hän käsi poskellaan,
näki veestä hän toisen taivaan,
ja laului: „Ah, josp' aikani ois,
jo astuisin Tuonen laivaan!

Pois vierisin virtaa himmeää
kuin varjon valkean häily,
pois hämyhyn hiljaa häipyisin
kuin kuolevan päivän päily.

Veli ei mua kaipais, sisko ei,
vain hieman maammo ja taatto,
ei itkisi ystävä yksikään,
kun kulkisi kuolinsaatto.

Tai pursipa jos punapurjehin
nyt salmen suulta soutais
ja laivassa kolme jos kreiviä ois,
en tässä mä joikua joutais.

Minä juoksisin vuorta viettävää,
alas rantaan he astahtaisi,
mut viidassa laakson viheriän
mua vastaan he tulla saisi.

Tuo virkkaisi vanhin kreiveistä:
'Tähän katso'os kultakäätyyn!
Oma jos olet mun, sun koroitan
maan korkeimpaan säätyyn.'

Minä vastaisin hälle, valju laps:
'On kylmä kumppani kulta;
suvun suuruutta en kysy sulholtain,
vain mielen ja tunteen tulta.'

'Sep' oikein!' nuorempi hudahtais.
'Tään ottanet otsalehden,
niin maailman valloitan miekallain,
sinut valtian vaimoksi tehden.'

Minä haastaisin hiljaa, laiha laps:
'En otsalehteäs ota.
Mun kammoni kalpa on hurmeinen
ja kuningaskruunut ja sota.

Mut nuorin ja kaunein kreiveistä
hän nyt mua kävisi käteen,
hän painaisi sormuksen sormeeni
kuin kultaisen aamunsäteen.

Hän kuumasti kuiskisi korvaani:
'Sua rakastan ijästä ikään,
sua rakastin ennen kuin sun näin,
ei erota meitä nyt mikään.'

Hän kitaran kieliä koskettais,
hän laulais laulun liedon,
min hurma sois, kuin huminois
puu hyvän ja pahan tiedon.

'En ota minä oudolta sormusta!
minä huutaisin, hurja lapsi.
'Vois siitä vettyä maammon silmä
ja taaton harmeta hapsi.'

Mut ei tule Tuoni, ei kreivitkään,
suot suuret vain usmaa uhoo,
mi kylmää mun onneni oraat pois,
kevättunteeni kerkeät tuhoo.

Jos mulla ois ystävä, yksikään,
minut täältä hän kauas kantais,
mua katsoisi kauan silmihin
ja sitten suuta antais.

Käsivarsin vahvoin hän kiertäis mun
kuin kahlehin taikka köysin,
ja virkkais hiljaa: 'Vihdoin sun,
sun, aarteeni ainoa, löysin!'

Yötuuli vain korvaani kuiskii nyt:
'Mene maata jo tyttörukka,
eipä se sinulle elämän tiellä
aunne aamun kukka.'

Siks nousen ja lähden ja huokaan kuin
yötuulonen korven jäisen;
tuta äiti ei saa, isä ei, ei muut,
mikä mieli on yksinäisen."

Korven kaipuu

Korven kaipuu

HÄN KUIVASI kyyneleensä, hän nous;
niin kuuli hän huudon kumman,
kuin vaivan vaikean, ijäisen,
kuin itkun ja tuskan tumman.

Yli aavojen yöllisten, vaikenevain
huus haltia korven hyinen;
puut vapisi, kukkaset painoi pään,
kun virsi se soi sydän-syinen:

„Mitä tiedätte, ihmiset, murheesta,
joka haltian rintaa raastaa,
kun kalpeat saapuvi kauhun yöt
ja haavehet yksin haastaa?

Suli järvet ja jäät, suli metsät ja maat,
tuli lämpö ja päivä ja pouta,
ei sulanut suo minun mielessäin,
ei lähtenyt rintani routa.

Sata sammalta tuskaani sammuttaa,
tuhat turvetta painaa sen umpeen,
vain joskus se lampena laikahtaa
tai kukkana lammen lumpeen.

Tai kuudessa joskus se kurkottaa
ylös kauneuden kirjokaariin,
yön yksinvallasta vapauteen
ja vahvuuden valosaariin.

Mut muuten se virvoina vilkuttaa
vain aarnihautojen päällä,
monen etsijän mielen näin eksyttäin,
min valmis jo hauta on täällä.

Ja kuitenkin sieluni kuilut nuo
ovat arkkuja aarteen ja kullan,
vaikk'eivät ne kelvata taitaisi
maan laaksoihin, lapsille mullan.

Eik' olle ne alhoihin aiottukaan,
ne kuuluvat kukkuloille,
yön tuskan ja hallan tunteille,
suvun suuremman hallitsijoille.

Ne kuuluvat heidän heimolleen,
jotk' elämän rastivat rataa,
vaikk' ympäri paukkuu pakkas-yö
ja noidannuolia sataa.

Ja hänen on henkeä hengessään,
ken käy Manan mahteja vasten,
pyhän pyyteen on lempeä, leimuntaa
ja laulua aurinkolasten.

Minä tahtoisin nurmena nousta, kuin
povi paisuvi sankarin urheen,
minä tahtoisin täyttyä tähkäpäin
kuin miettehet mielenmurheen.

Elon tahtoisin teitä ma temmeltää
kuin rakkaus, kuin rajumyrsky,
vihan virtana, koskena kohista pois,
miss' ankarin aallon on hyrsky.

Mut ah, minun aaltoni kattaa hyy,
mun itseytein ikirouta,
jota sulata ei suven suloisuus,
ei päivänpaiste, ei pouta.

Vain jos joku vois mua armastaa
mun suuren tuskani tautta,
kivi kimmahdaa vois harteiltain,
kiro kaipuultain sen kautta.

Valovuosia vuottanut, onneton,
olen vaivani vapauttaja.
Mut turhaan! Siksi ei tuskallain,
ei raivollain ole rajaa.

Ja siksi kun hehkuna haaveiden
en saanut mä päästä päivään,
minä nousen hallana, usmana yön
maat kattaen Manalan häivään.

Tulen milloin ma iltana toukokuun
tai heljällä heinäkuulla,
kun tuuli on tyyni ja taivas sees,
viri vieri ei salmen suulla.

Minä saavun kuin syksyn henkäys
yli täysien tähkpäiden
tai Surman sulho, mi noutamaan
tuli morsianta häiden.

Hänet huolin ma hunnuin hopeisin,
helokruunuin, helmin ja härmin;
kas, kuinka ne aamulla kimmeltää
sädekirkkahin kristallisärmin!“

Soi virsi. Kauan on impi vait;
käden parmahilleen painaa.
Mut kun kodin portaita nousee hän,
hän valkea on kuin vainaa.

Äiti ja tytär

Äiti ja tytär

EMON KOHTASI kynnyksellä hän:
„Polo tyttöni, mistä tulet?
Pidä siitä mä en, että pitkät yöt
näin kuutamon polkuja kulet.“

Hän kavahti kaulahan maammolleen:
„Ah, äitini, ällös suutu!
Olen oppinut itkun ijäisen
ja murheen, joka ei muutu.“

Emo kauhuin jo katsovi ainuttaan:
„Miss' oot, oma tyttöni, käynyt?
Miks silmies hiili on himmennyt,
puna poskies kelmentäynyt?“

Tytär tyrskivi äitinsä rinnoilla:
„Minä laulelin laiturilla,
minä leikin mieleni leluilla
ja kuplilla kultaisilla.

Niin äkkiä korprien kuiluista
minä äänen ähkyvän kuulin,
vaikk' ensin sen leppien leyhkeeksi
tai haapojen helkkeeksi luulin.

Mut ääni se kasvoi ja paisui kuin
yön kuoro tai kuoleman kauhu;
pian itsekin peityin pimeyteen,
ylt' ympäri usma ja sauhu.

Sanat sauhusta kumeat kuuluivat,
sävel usmien notkosta nousi,
mi kohta kuin kiertävä, kylmä kyy
läpi hurmeeni lämpimän sousti.

Ja oli kuin sieluni onkalot
ois soinehet laulua samaa,
vain murheen lapsien muistamaa,
ilon lapsien unhoittamaa.

Oli kuin kukat kaikki ois kuihtuneet,
maat saartanut sankea halla,
ja lehdet keltaiset lennelleet
syystaivahan ankean alla.

Ja sitten ma kuulin kuin: 'Morsian!' —
Mua varmaan vartoi hääni. —
Ah, äitini, mik' oli laulu tuo,
tuo mistä ähkyvä ääni?"

Emo itkien painoi parmailleen
surun lapsosen, muinoin ilon,
kunis soi sanat vitkaan vaikertain
näin keskeltä kyynelkilon:

„Ah, armas ainoa tyttärein,
olet haltian äänen kuullut,
liet vaikka sen leppien leyhkeeksi
tai haapojen helkkeeksi luullut!

Olet kuunnellut hallan haltiaa,
joka uhrikuusesta kuiskii,
kukat kuihduttaa, kesäviljat vie,
taas talven tuulena tuiskii.

Mut jos läpi sydämen lämpimän
sävelhyrskynsä hyytävä kulkee,
sen ei kuki kukkaset milloinkaan,
sen varhain hauta jo sulkee.“

Tytär katseli poskin kalvennein
yön pohjoisen punakeltaan,
hämy siirtynyt ei hänen silmiltään,
ei kaihtimet katseheltaan.

Hän virkahti vihdoin: „Äitini!
Jos muutankin multa varhain,
kesäperhona kautta ma karkelen pois
yön valkean yrttitarhain.

Jos kuuntelin hallan haltiaa,
salat sain minä haltian suusta;
elon syntyjä syviä etsiä ei
mun tarvis nyt enää muusta.

Ne omassa sykkivät sydämessään,
ne pohjalla poveni kiiluu,
kuin syksyn korkeat tähtöset
veen himmeän kalvossa hiiluu.

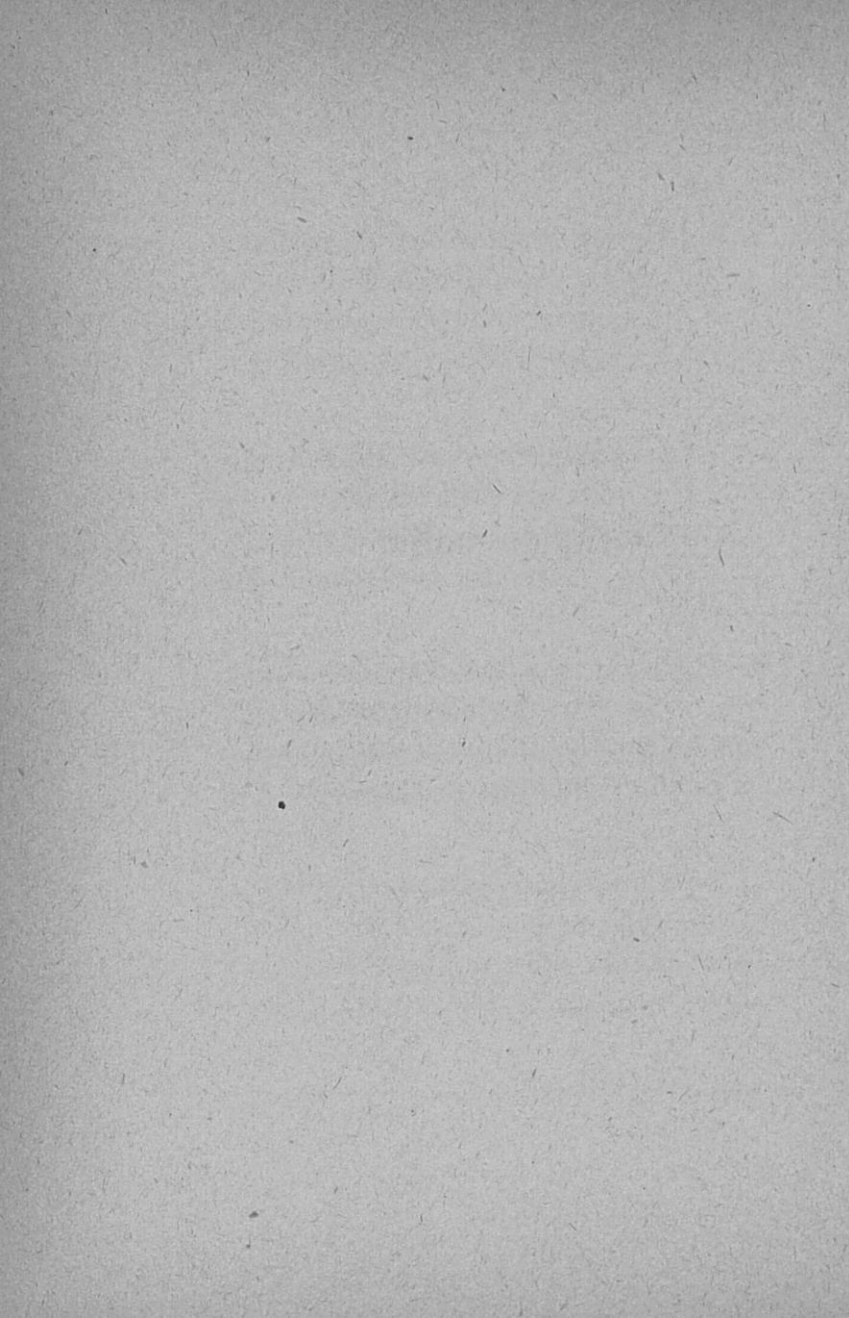
Nyt selvään mä sulhoni suuren nään:
hänen henkensä huokuu hallaa,
mut kylmyyttään hän kyynelöi,
kun kesän hän kukkia tallaa.“

Hän haasteli haavein haikein noin,
hän astahti askelen, kaksi:
„Emo auta, nyt kaikki maailma
käy silmissäin sumeaksi!“

Emo sairahan saattoi vuoteeseen,
sen laidalla yönsä vietti,
tytär kuumeessa houraili, heureissaan
yhä ylkäänsä outoa mietti.

Hallan halfia

Hallan haltia

mUTT AH, heti aamulla herättyään,
luo äidin hän rientää, haastaa:
„Mikä on tää rintani rauhattomuus,
joka niinkuin rakkaus raastaa?

Emo häntä vaativi vaikenemaan;
hän rantahan menee meren,
hän huutaa aalloille huolensa
ja vellomukset veren.

Mut veen ei vellamot kuulekaan,
heit' Ahdin poiat ajaa,
he sukeltaenkin suloineen
vain vartovat — sukeltajaa.

Hän kulkee korpehen korkeaan,
hän pensailta, puilta kysyy,
mut Luojan luonto mykkä on,
puut Jumalan vaiti pysyy.

Hän tutkivi taivaan pilviltä:
„Mikä on tää unelma uusi?
Mikä itseuhrin on salaisuus
ja missä on uhrikuusi?“

Mut pilvet ne tietään piirtelevät,
ei vastaa tanhuat taivaan;
tarun kertoo vain yön kalvas kuu,
mi katsovi ihmisvaivaan.

Yli puiden latvojen lausuu se:
„Ei taida, tyttönen, täältä
sun löytyä untesi uhrikuus,
vaan vuoren Vuokatin päältä.

Sen keskellä pohjaton lampi on
kuin kyynelkaivo viilee,
suon saartama sankan, miss' usmaiset
kohut korven ja pillat piilee.

Mut kuilusta tuostapa kuolon ja yön
puu nousee pysty ja pyhä,
yli yltäen kallion korkeimman,
päin pilviä pyrkien yhä.

Se juurensa juuttanut syvyyteen
on korven tuskan ja tiedon,
sen latvassa käy säde päivän ja kuun,
sävel lintujen laulun liedon.

Se ruhtinas Rutimon raitojen lie,
maan valtain ja maahisen maja,
tupa tuulinen turjan talven ja jään,
revontulten roihuva paja.

Siin' asuu haltia hallainen,
se vartija vanha ja inha,
min mielessä taukoa taisto ei,
ei syntymäviima vinha.

Syysmyrskyssä näät hän on syntynyt,
moni honka ja kuusi kun kaatuu,
kun toinen hyötyvi hyvään päin
ja toinen pahaksi paatuu.

Näin käynyt ei haltian hallaisen,
hänen kahtia katkesi mieli,
kun latvansa lautui aurinkoon,
sydänjuuria syvyys nieli.

Siks lepää hän, joskus kuin leikillään,
läpi lehväinsä lämpimän päästää
suvipäivän tai yötuulosen,
mi maamiehen viljat säästää.

Mut muuten hän murheessa seisoo vaan,
sydän-yössään synkkenevässä;
kun silloin laulunsa laikahtaa,
on kuolo ja kadotus lässä.

Esitaatot jo havaitsi turmion tuon,
siks haltian hellyttimeksi
ja lepyttimeksi sen leuan ja suun
he keinon vanhan keksi.

Kävi kaikki he vuorelle uhraamaan
hyviks haltian kallehintaan:
kuka kullat toi kuka hopeat soi,
kuka helmet heitti sen rintaan.

Ja karhu kun hangelle kaadettiin,
sen kallo kuusehen tuotiin,
tai ukon malja kun maistettiin,
sen tienoille tilkat suotiin.

Noin yleni Vuokatin vuoren kuus,
jota kaikki kansa palvoo;
ei leppynyt haltia hallainen,
yöt pitkät ulvoo ja valvoo.“

Kuumehoureita

Kuumehoureita

TUO KUISKUTTI tyttönen kuumeinen:
„Lie haltian vaiva niin vaikee.
Mut eikö siis erkane milloinkaan
hänen mielensä haave haikee?

Se seuraako häntä kuin varjo siis,
iankaikkisuudesta tullen,
iankaikkisuutehen mennen, kuin
tie tuonen on tuomitullen?

Minä vain olen tyhjä tyttölaps,
toki tuosta on mulla selko:
jos minua missä kaivataan,
mua estä ei silloin pelko.

Mut mua ei muualla kaivatakaan,
ei tarvita elossa täällä,
kuin kenties vuorella Vuokatin,
sen korkeimman kukkulan päällä.

Mua kenties kaipaa haltia,
mun rintani rikkautta,
mun varttani nuorta ja valkeaa,
sen raikasta rakkautta.

Hän seisoo niin yksin. Hän haaveksii.
Hänen häiritsee iki-untaan
vain kunnioittajat, kumartajat
sukukunnasta niin sukukuntaan.

Hän on niin suuri ja summaton,
minä vain sinipiika pieni,
mut kuitenkin hänen juurelleen
on kulkeva jumalan-tieni.

Pyhä puu hän kansan kaiken lie,
lie Luojan kukkakuusi,
siks varmaan on hän minut vallannut
kuin uskonvimma uusi.

Ei mull' ole kultia, hopeita,
ei aarteita hälle muita
kuin henkeni haaveita, aaveita
ja sieluni seikkailuita.

Viis aaveistain, viis haaveistain!
On vereni lämmin ja nuori.
Jos huoli ei haltia hallainen,
Sen saakoon Vuokatin vuori.

Mut hälle sen tarjota tahtoisin
kuin tuorehen tuomentertun,
tään rintani raisun rakkauden,
tään lempeni leppätertun.

Hänet hurmata huulin ma punaisin,
käsivarsin tahtoisin valkein,
hänet lietsoa liekkihin, armauteen
poven polttavan aurinkopalkein.

Hänet tahtoisin nuoria parmaidain
ma painaltaa niin liki,
hän ettei koskaan pyrkiisi pois,
vaan ois minun omani iki.

Mun vaikka hän kuutamon-kelmeäks
imis huulilla hurmeettomilla,
minä vannon, että ma vastaisin
vain sieluni siunauksilla.

Jos itse hän lämminnä läikkyis vaan
kuin kalpean immen kaipuu,
minä menisin kuin kesäpilvi pois,
kuin kastehelmi mi haipuu.“

Taa hattaran kuuhut jo harsoutuu
kodin kukkaa kuuntelemasta;
salon äänetön yö vain saattelee
isän marjaa, maamon lasta.

Kuikkalammella

Kuikkalammella

HÄNET LÖYSIN ma Kuikkalammelta,
sen rannalta rahkaiselta,
joka tuoksui kurjenmarjoilta
ja tuoreelta sammalelta.

Yli tuoksujen uhrin leyhyi tuon
suopursun ja kanervan lemut,
kuin kertoen, ett' oli maassa jään,
maan allakin kevään kemut.

Kun saavuin ma sydämin sykkivin,
hän vitkaan päänsä käänsi,
mua viittasi visusti vaikenemaan
ja hiljaa haastaen äänsi:

„Sa hänt' älä häiritse! Herkin on
hän lammen lintu ja arin,
siks uinuvan näät hänet useimmin
vain kaarteessa aution karin.“

Minä koetin katsoa sinnepäin,
käsi kunne viittasi vieno,
kuin kissa koetin ma hiipiä,
kuin lintukoira hieno.

Lie sentään leyhynyt lehtipuu,
risu rauskunut alla kannan,
kun kohta ma kuikan kaartavan pois
näin hiljaa ruohoista rannan.

Kuin unissakäyjä se vitkaan ui,
virin heleän heitti veteen,
yli lammen ui kalasaunan luo,
sen seisahtui se eteen.

Tuon takana saunanpa salaisen
oli luhtaniitty laaka,
min hettehistä jo huuru nous
ja roudan henkäys raaka.

Tie tuonne kangasta kuivempaa
kävi kuusipuiden alta,
kihos pihka puista, ja hyttysten
soi hyrinä korkealta.

Ma katsoin, hän päättään nyökkäsi;
hän kävi kuin ystävän käteen.
Ah, muistanen tuonelan matkallai
tuon silmiensä säteen.

Me kuljimme vitkaan, vierekkäin
nyt kuusipuista kujaa;
joka sormen päin, joka hermon päin
sain luottamusta ma lujaa.

Puron paisuvan poikk' oli porrasspuu,
mut siitä kun siirryimme yli,
kuin luonnostaan, kuin lemmeestään
meilt' yhtyi suu ja syli.

Hänet kannoin kuin lippahan kallihin
yli rannan liejun ja lietteen,
mut rakkaus myrskysi mielessään
yli kaiken järjen ja mietteen.

Käsivartensa kiinteät, kimmoiset
mua kietoi kuin käädyt sorjat,
minä tunsin muotonsa tuoreuden
ja jäsenensä norjat.

Teki mieleni murskata muodot nuo,
hänen suutaan suudella veriin,
mut pelkäsin: särkyisi sielunsa myös,
menis iäisyyden meriin.

Hänet maan sekä taivaan äärihin
näin tahtonut oisin kantaa,
ja tässä mun täytyi astella
vain vaaksan verran rantaa,

Näin saavuimme saunahan. Kastuneet
oli kenkämme, sukkamme suossa.
Tulen tehdyks sain. Hyvä kuivata
oli niitä sen paisteessa tuossa.

Mun kun käden laskin ma kaulalleen,
hän siitä sen hiljaa siirsi;
lies varjonsa liikkumattoman,
mykän, selkeän seinään piirsi.

En sanaa virkkanut. Varroin vain.
Kevät-yön oli hetki herkin.
Se ovesta kurkisti kukkasin,
punapilvin ja kuusenkerkin.

Mut enemmän pilkisti pirttiimme
se kaislojen kaukomielin,
yökaipuuna lammen kalpean,
yhä huurtuvin pihtipielin.

Kalasaunalla

Kalasaunalla

HÄN VIHDOIN virkahti: „Ystävään!
Sa voinetko anteeks antaa,
kun saata en koskaan kihlojas
ma kirkkotiellä kantaa?

Näät minussa vaiva on sellainen
tään alla sydänpolon,
se että mun hiiltää hiljakseen,
pois ottaa elon ja olon.

Minä rakastan raukkaa uhrikuusta,
mi seisoo kukkulalla,
joll' on niin onneton haltia,
sydän hallainen haltialla.

Ei häntä ymmärrä yksikään,
minä vain hänet ymmärtäisin,
ja jos minusta huolis hän hiukankaan,
hänen luokseen ma ijäksi jäisin.

Hän sais minut täysin, tällaisna
kuin Jumala on minut luonut;
lie monta hän saanut saalista,
ei mointa kukaan tuonut.

Hänen kanssaan kuulla tahtoisin
ma Turjan tuulet hyiset
hänen kanssaan tuntea sydämen syyt
ja synnin käärmehyiset.

Hänen kanssaan vaihtaa tahtoisin
ma valtimot kahden luonteen:
joka liikkeen, piirteen, pienimmän
verenpisaran, eleen ja juonteen.

Ja sydämensä kun synkkä näin
mun syöksisi sydämeeni,
ja kun syyllinen oisin, mut syytön hän —
minä kuolisin autuuteeni!“

Näin neitsyt haasteli harvakseen;
ma hiljaa häntä kuulin,
tuon kaiken vaikka ma kaihoiksi
vain neien nuoren luulin.

Yö uurtui. Huurtui helluntain.
Tuli kierteli kiukahassa.
Sen liekkeihin kauan me katsoimme
kuin usein ennen lassa.

Hänen huulensa ruusuina ruskotti,
hänen poskensa pyöreät hohti
kuin kupari, koska hän kurkotti
ne kiukahan lieskaa kohti.

Koin katsoa häntä ma silmihin,
ne niinkuin pilvyet piintyi;
sill' aikaa liekit punaiset
jo sinisiksi siintyi.

Hänet vetää tahdoin ma polvellein,
hän kädellään mun kiersi,
mut muuten hän roihut rakkautein
kuin kaskenviertäjä viersi.

Kuin rannan ruoko ma vavahtelin
meren saartuen myrskyn uhkaan,
hän istui tyynnä kuin rannan paas;
pian tuijotimme me tuhkaan.

Maamiehen rakkaus

Maamiehen rakkaus

LIISÄSIN PUITA ma kiukahasen,
liekki leimahti, häilyi,
minä näin hänen silmäripsissään
miten kyynel kirkas päilyi.

Tartuin ma kätehen taivas-immen,
lausuin ma laatusasti:
„Suotta sa kuollen karkaat multa,
lemmin ma kuoloon asti.

Koskaan toista en toivonut heilaa
maailman markkinoilla.
Kuinka sen saattaisin sitten tehdä
tään kylän tanhuoilla.

Lempinet korven haltiaa,
lie uhrikuusi sulla,
jolle sa kaikkesi antaa aiot —
entäpä ois myös mulla?

Entäpä sois minun korvissain
myös outo, mut lämmin soitto,
ei niinkuin henkäys hallan ja hyyn,
vaan kuin kesäpäivän koitto.

Sinä olet unteni uhrikuusi,
sulle ma kaikkeni annan,
aatteeni, tunteeni, tarmoni, työni,
matkani maailmanrannan.

Mullakin on veri vetävä näät,
on muuttuvat mielet ja mietteet:
kuin kalliit harmaa-harteiset,
taas toiste kuin liejut ja lietteet.

Mut jos sinä antaut armaaksein,
niin onnen myyrä ma olen;
muuten ma poikana, miehenä murheen
mieron polkuja polen.

Tunne et rintani rauhattomuutta,
mi paikasta paikkaan mun siirtää;
samalla sallimus synkät kirjat
kiertäjän poveen piirtää.

Kuitenkin tahtoisin tänne ma jäädä,
kussa on kotini orsi,
lempiä, leimuta, kylvää, niittää —
kaatua niinkuin korsin.

Taikka ma tahtoisin metsään mennä,
kauas sinisaloon,
katsoa kanssasi illat pitkät
painuvan päivän paloon.

Karhuna kantoja kaateleisin,
myyränä tonkisin maata,
tahtoisin, mahtaisin korvet kylmät
raivioiksi raata.

Kohtapa kultaiset, täydet tähkät
maamiehen kuntoa kiittäis,
maamies Luojansa kiitokseksi
kätensä yhtehen liittäis.

Istuisi iltana lauantain
hän pirttinsä portahilla,
käärisi kätensä kullan kaulaan,
leikkis sen suortuvilla.

Järven rannalta sininen sauhu
nousisi niinkuin köysi,
pellon miestä miellyttäin,
mi onnelansa löysi.

Ja vaikk' yli kulkisi kynnyksenkin
vanhuus ja hasten harmaus,
ois kynttilät joulupuissamme,
sois laulu ja lasten armaus.

Liverteleisi ympärillä
niinkuin linnunpesät,
muistuisi mennehet riemut ja murheet,
toiset touot ja kesät.

Kaikki kuin kaunis tähtihuntu
tai kirjokaari kiiltäis,
siksi kuin rauhaan tuonen rannan
venhomme tumma viiltäis.“

Noin minä haastelin hartahasti;
ripsensä pitkät rippui
päällä silmien sinisen päilyn,
mi kyynelhelmiä tippui.

Hänen vihdoin murtui huulensa
kuin tuskan huutoon, kuin parkuun,
kuin kauhuun, ettei kauneimpansa
häipyisi häneltä karkuun.

Hän itki: „En lie ihminen!
Minä tahdon muuttua muuksi,
meren linnuksi, tähdeksi taivaalle
tai korven korkean puuksi.

Suris silloin en, en iloitseis,
mun katoais mielen kaipuu
kuin helinä kantelon kaukaisen
tai hopeapilvi mi haipuu.“

Hänen päänsä painui rinnallein,
hän unelmiinsa untui.
Ma häntä hiljaa kosketin:
kuin kuollehelta hän tuntui.

Armas aamu

Armas aamu

HÄN HERÄSI ruskohon huomenen,
mi huljui metsän takaa,
hän hymyi: „Äh, voi sitä neitoa,
joka poian povella makaa!“

Ma naljailin: „Nousee aurinko
aina samalta sijaltansa,
vaan se on harvoin, kuin poiat nousee
omalta vuoteeltansa.“

Hän vastasi: „En minä vielä itke,
mut itken ma sitten vasta,
kun toisella jalalla rukkia poljen
ja toisella liekutan lasta.“

Minä tuohon: „Paistoipa Annin aittaan
aurinko ynnä kuukin,
Anni se huokaili, istui ja itki
ja itkeä tais joku muukin.“

Näin jaloa jatkui laulantaa;
hän oli kuin paimentytti,
kuin tukkimiehen morsian,
mi kaikki sydämet sytti.

Hän oli kuin luonto laulava,
kuin notkon tuores tuoksu;
minä olin kuin nousu auringon
tai vierivän virran juoksu.

Mut häntä kun koetin suudella,
kuin talven tähti jäinen
hän minuun katsoi, ja jällehen
olin yhtä yksinäinen...

Suo suurtui sielunsilmissäin
kuin matka maailmanrannan,
elo touoton, olo toiveeton,
tie kulkurin karskin kannan.

Ei ketään lempiä, leimuta vain,
polun piirrellä pilkkoja — kelle?
Pään päällä vain taivahan päivä ja kuu,
työn heelmänä hiki ja helle.

Tarttua taasen matkasauvaan,
kulkea kylmiin kyliin,
yöpyä pirtteihin pimeneviin
tai salon ja pakkasen syliin.

Oudon liesillä lämmitellä
synkkää sydän parkaa,
sielun tuskalla tuuditella
onnen aatosta arkaa...

Ma värisin. Välkähti aurinko,
ei väistynyt harso hallan;
sen puhki päivä vain puunteli,
kuin turha työ valon vallan.

Niin lie myös singonnut silmistäin
nyt lempeni liekki liika,
kun neitonen purskahti nauramaan
kuin naavapuun sinipiika.

„Jos tietäisit, kuinka näkös typerä on,
nenäs nykerö, kaulas koukku,“
hän nauroi, „siinä et seisoi
nyt silmäini eessä kuin loukku!

Vaan kävisit verkolla käestämään;
sill' aikaa kylyn ma laitan,
ja sinulle tuorehet vastakset
ma saunan takaa taitan.“

Tuoss' olihan järkeä. Tutkin ma
siis talon verkkovarat,
löysin sen, johon kilvan kiitäis
hauvit ja ahvenet arat.

Katsoimme tarkkaan kaapin: löytyi
leipää, suolaa sieltä,
myös pussi kahvia, sokerinpala,
mi kummankin miellytti mieltä.

Otin verkon ja astuin venheelle;
Sain monta kaunista kalaa.
Utu-uutimet haihtui. Aurinko
niin lämmitti sydänalaa.

Mut ain yhä aamu se armastui,
kun saavuin ma saunan eteen:
suki neitonen paadella suortuviaan
näköpäätänsä peilaten veteen.

Soi hopean-hienoina korvissain
kuin immikön hiusten kielet,
minä kuulin itkevän koivupuun
Ja mietin purren mielet.

Ja oli kuin kaikkeus ollut ois
vain kannelsoittoa, unta,
kuin kuunnellut koko luonto ois
ja valkeuden valtakunta.

Mut itse hän, valon valtiatar,
oli Luojansa ihanin laulu,
hän, Marjatta, morsian taivaan ja maan,
tai taiturin ylimmän taulu.

Hänen katsantons' oli kaunis niin
kuin rannan raitis kukka,
käsivartensa vaahden-valkeat
ja kultainen oli tukka.

Hän huusi jo kaukaa: „Kiirehdä!
Sua vartoo löyly lämmin.
Ja jos joutua tahdot kahville,
melo vieläkin vikkelämmin!“

Suka silloin sulkahti impyen
ja vaipui rannan vesiin,
toki sukelletuksi sen sieltä sain,
sen aalloista ojensin esiin.

Hän seisoj ja hymyili rannalla:
„Liet Sindbad kalastaja,
mut kaikkia päärlyjä kalasta et,
ma vannon, siin' olet vaja!

Ruiskukkina silmänsä siintelivät,
helohelminä hampaansa paistoi.
Miten sauna tuoksui tuoreelta
ja kahvi, ah, miten se maistoi!

Lien ollut sen aamun ma autuas,
niin uskon ja uneksin yhä;
se muisto mulle on ikuinen,
sen muiston murhe pyhä.

Juhannuskokko

Juhannuskokko

OLI JUHLA-YÖ, oli juhannus-yö,
oli valkeuden kirkkain valta,
kokot korkeat leimusi taivaalle
joka niemeltä, kukkulalta.

Vene meill' oli vanha ja tervainen,
monen laskenut kosken laineen;
tuo pelastaa, niin päättelimme
tään kylän kokkomaineen.

Tuon täytimme tyhjin tynnyrein,
liki purjepuutapa teimme
me tornin, jonne me tervaskannot
ja kuivat katajat veimme.

Vähän ruutia, lamppuöljyä
ja hiukan bengaalitulta,
niin valmis ol' laivamme laineille
jo telalta tervatulta.

Hinasimme hirviön salmen suuhun,
saatoimme saaren nokkaan;
kun päivä lasi, yötuuli nous,
tulen teimme keulaan ja kokkaan.

Virin vienon kanssa se liukui pois,
se monitoorilta näytti,
mi uhkasi tykkitornineen,
min surma ja salamät täytti.

Mut koska se poistui poikemmaks,
tulisulkina siipensä siukoi,
se kyventä kylvi, ja järvelläi
pian perhoset palavat piukoi.

Oli aurinko vaipunut vaaran taa,
vain hohteli pilven päärme;
valo-uhrimme kohosi korkeuteen
kuin tuska, kuin tulinen käärme.

Kylät kaikki kaaloi katsomaan,
mut vasta ne huudon päästi,
kun liekkiin leimahti torni tuo,
min viimeiseksi tuli säästi.

Nyt hirnui se kuin merihirviö,
tulikaupungin virtain kauhu,
lohikäärme syntien louhimon
tai helvetin henkein pauhu.

Nyt roihusi, räiskyi se irrallaan
kuin ihmis-intohimo,
taas korskuen karkasi korkeuteen
kuin kuoleman kimmel-kimo.

Sen loiste kaamea loimotti
veen pimeän pintaa vasten
kuin säkenet säihkyvät uhman ja yön
lyö laaksoista maailmanlasten.

Se valkaisi kahdelta puoleltaan
veen kapean niemet ja kaltaat,
ui ulomma, päiväyden laskuun päin,
mihin viittasi pilvien paltaat.

Päin äärettömyyttä pohjan yön,
päin rannatonta aavaa,
se painuvan näytti kuin parantamaan
oman onnettomuutensa haavaa.

Tulijoutsenna tuskan rajattoman
päin rajattomuutta se jolui,
kuin tahtoen taa ajan, paikankin,
suur-ulapan suulle solui.

Säen sähähti ruutihin, öljyhyn,
värit välkkyvät yöhön linkoi,
tuli tuprahti uudella voimallaan,
uus ailut aalloille sinkoi.

Kangastus

Kangastus

KÄVI KANSAN karkelot niemellä,
soi viulu ja vetopeli;
kera ihmisten kesä, päivä ja yö,
maa, taivaskin tanhueli.

Me seisoiimme saaren rannalla,
me katsoimme, hän ja minä,
tulikuikkamme kulkua päihtyvin päin
ja sydämet sykkivinä.

„Sinä ehkä tahtoisit ennemmin,
ma hiljaa haastoin hälle,
„kisakentälle nuorison kärkelevan
kuin jäädä törmälle tälle?“

„Ei, tänne jään minä mielummin,
hän helisi niinkuin heinä;
pian kuplat yölliset, kultaiset
nous sielustaan säveleinä.

Hän äänin haikein haaveili:
„Noin tahtoisin elää ja kuolla,
noin liukua, singota siivillein
kuin liekkilintumme tuolla.

Se mennä tahtovi merten taa,
pian varmaan se aaltoon vaipuu;
mut ijäisempi kuin ihminen
on ihmisen kaunein kaipuu.

Hän sulaa tahtoo suurempaan,
siks etsii maan ja taivaan,
mut kun hän kyllin laaja on,
ei löydy lohtua vaivaan.

Hän tahtoisii painaa parmailleen
koko ijäisyyden ja ajan,
mut ihmiskienuuden tuntee hän,
tuon rakkauden rajoittajan.

Hänen kaihonsa kirkkaana kimmeltää
kuin pään päällä pohjantähti.
Hän miettii: Ei sitä ulappa vie,
ken uljaana aalloille lähti!

Ja vaikka veiskin, on sorjempaa
näin suistua suurihin sotiin
kuin kainalosauvoin kompuroida
ja sokkona sortua kotiin.

Hän on mielen mies, hän on miekan mies,
hän on jäätävä, kirkas järki,
hän hurmata voi, hän surmata voi
kuin sähkö, kuin säilän kärki.

Hän mielensä puolesta miekkailee,
hän puhtauttansa puoltaa,
suru hällä on sielunsa siveydestä,
siks hulluuttaankin hän huoltaa.

Hän kaikkien puolesta kamppailee
joill' on sama rakkausrata;
näin tehtävälleen kuolossai
hän tekee kunniata.

Yö lämpene ei hänen lähdestään,
meno maailman muutu ei siitä,
mut itselleen hän on ihana näin,
selät soukat kun hälle ei riitä.

Hän väylät väljemmät tarvitsee,
kun on hän hehkuva henki,
yli nousee hän yön ja ihmistyön,
yli ilkeyden, tuhmuudenki.

Siks sielunsa suurna suitsuaa
kuin pyrkimystensä pyhyys,
siks sydämen-yössään sylkyttää
elon päivien pää ja lyhyys.

Moni vierinyt on hänen vierellään,
moni hukkunut kuin hän hukkuu,
joku päässyt päivännousuhun,
muut aaltojen alla nukkuu.

Mut jos ne astuisi aalloistaan,
niin nähtäisiin ritarkunta
Pyhän Hengen, jot' ilman ihmislaps
ei tuntisi onnen unta.

Ei onnea orjantappurain,
ajatuksien aateluutta,
sanan ylhyyttä ei, teon jylhyyttä ei,
Pyhän Hengen uskoa unta.

Mut näetkö? Nytpä ne nousevat!
Siks seestyy salmi ja saari,
meri, metsä ja maa siks varjoton on
ja valkea vahvuuden kaari.

Pyhän Hengen on helkavalkeat,
sen sankarien on savut,
kuin heille kukkivat kuusen kerkät
ja huojuvat hongan havut.“

Hän lausui näin, hän lauloi noin.
Sanat suuhunsa mistä saikaan?
Vene vitkaan upposi unhoon yön,
suven pohjoisen sulotaikaan.

Tervahaudalla

Tervahaudalla

TOKI MUISTAN toisenkin kokko-yön,
mut murheisemman tätä:
sen kantapäillä kaarteli
vain hävitys ja hätä.

Veen väljän vierelle laitettu
oli tervahauta laaja,
min ympäri hyttysset hyrisivät
ja karkeli kansa taaja.

Oli kuoppa kaivettu törmälle
kuin hiisien hirmupata,
ja tervashalkoja haaskattu
sen kanneksi sylvä sata.

Mut ettei liekkiä lieskahtais
yli-ilmoihin kallis neste,
oli saatu sammalin, turpehin
tulen voimalle tukeva este.

Halot hautua saivat, roihuta ei;
niin virta tumma vierä
alas kouruhun, kourusta tynnyriin,
telatietä mi rantaan kieri.

Ne rannasta vietihin venheisiin;
pian purjeet pullistuivat,
näin järviä, virtoja, koskia
ne valtamerille uivat.

Otin osaa ma kansan karkeloon,
mut kaipasin tyttölasta;
hänet löysin ma mahteja maan sekä veen
lähikumulta kuuntelemasta.

Tais enimmän valtoja taivahan
hän kuitenkin nähdä ja kuulla,
kun kauan katsoen korkeuteen
noin kuiski hän kummalla suulla:

„Tulet varmaan sä tervahaudalta?
Nyt hallan haltia suuttuu.
Hänen kuulen jo vyöttävän kupeitaan,
näen, kuinka muotonsa muuttuu.

Hän tuntee tuskaa, kun lasketaan
hän lastensa tummaa verta,
kun kärsivät kolotut korven puut —
ole varma, hän kostaa kerta!

Ei kaukana kostonsa lienekään:
tänä yönä jo tulee halla,
on tyyntynyt tuuli pohjoinen,
ei pilveä taivahalla.“

Minä vavahdin. Totta hän haasteli.
Oli ilmassa hallan tuntu,
ei vielä se vierinyt vuorilla,
mut alhoissa huiski sen huntu.

„Nyt mennään kotiin!“ ma virkahdin.
Hän ääneti nyökkäsi päätään.
Vait astuimme. Suonperä-pelloille
sumu sankka jo järjesti jäätään.

Jäi taaksemme tanhut jatkumaan,
soi soittoa, virrenpäitä;
se korvaa viiksi kuin viettänyt
ois korpi kuoleman häitä.

Tienhaarassa vitkaan ja vakaasti
vain virkoimme: „Hyvää yötä!“
Minun tehnyt ei mieleni saattamaan,
hän pyytänyt ei mua myötä.

Tuonen tuho

Tuonen tuho

SINÄ YÖNÄ ei kukaan nukkunut
ei meillä eikä heillä,
sitä koston aamua kohtasi
kylä kalpea kyyneleillä.

Maa kuulteli kuurassa valkeanaan,
joka tähkä ja heinä ja olki
oli kirkas, kuin kruunu on kuningaskyyn
tai peikkojen sorein solki.

Kohos korkeammalle päivänkoi,
vei jällehen yhteen tiemme,
mut hiukan entistä kalpeemmat
me kasvoilta ollehet liemme.

Hän kulki kuin unessa kuiskien:
„Yön istuin ma laiturilla,
taas haltia huusi, hän haastoi taas
suon äänillä sumuisilla.

Taas henkensä lähtenyt liikkumaan
oli ulomma uhripuusta,
mun käärinliinoinhin kietoi hän;
sanat kuulin ma haltian suusta:

'Mitä varrot, sa impeni valkoinen?
Tule, että mä suutelen sulta
polon povesi hehkun ja kaipuun pois
kuin lapselta tuiretulta!

Ja jos sinä riipisit rinnastain
tään harmauden halla-öisen,
minä oisin lieto ja lämmin, kuin
kilo aallon on auer-vöisen.

Jos saavut sa iltana kukkakuun,
kun kaste kattaa kummut,
ma vannon, että rauhan saa
mun puoleltain muut ummut!

Minä valalla vannoin saapuvain.
Ei auta nyt viipyminen.
Siks oloni nyt on outo niin,
mut enää ei tuskallinen.

Kuin rannan raita mä valmistun
nyt hyyn ja hallan juhlaan,
kuin tuulessa lentää lehdet puun,
niin kauneeni kaikki tuhlaan.

On halla mun suuri sulhoni,
ei vartoa saa hän turhaan,
ens-yöhöni hällä on oikeus,
mut sitten — hänet ma murhaan.

Ei koskaan, hyisiä parmaitaan
kun painaa hän mun liki,
ole enää hän löytävä itseään,
vaan etsivä, etsivä iki.

Mua päältä Vuokatin vuoren tuon
jo kauan kadotus vaani;
kuin moision pakkomorsian
käyn uhrikuolemaani.“

Hän päätti. Ma hiljaa huokasin.
Mua ei hän enää kuullut;
poven hält' oli korpi loihtinut,
läpi pään oli läyli tuullut.

Hän polki jo omia polkujaan.
hän outoja aloja näki,
hänen, vienon, vaelsi vierellään
jo meren ja metsän väki.

Hän uponnut luonnon uumeniin
oli umpisukkulahan,
hänen sielunsilmänsä siirtyneet
vain kuoleman kukkulahan.

Mut kaunis kuin elämän enkeli
hän siin' oli kulkeissansa,
kun kaula kaartui ja nilkka nous,
vyö notkui valloillansa.

Me piennarpolkua astuimme,
hän eellä ja takana minä;
sen kerran viimeisen kohdattiin
me toisemme elävinä.

Sen kerran viimeisen kuulla sain
hänen äänensä hopeakellon,
näin nousevan auron auringon
ma päältä naapurin pellon.

Ei ollut se laupias noustessaan,
oli armoton laskeissansa;
ma sitten voin vaan kertoa,
mitä mulle on kertonut kansa.

Surmavîrsi

Surmavirsi

LÄRSI HÄN kerran kesä-yössä käymään,
kulki hän kukkakuussa,
kun maa oli maire ja nurmi oli nuori
ja kun oli kukka puussa.

Eikä ne rastahat raksuttaneet,
kun hän kulki hiljaa;
se yö oli valpas ja vaitelias,
kuu kulki vain pitkin viljaa.

Se yö oli ylhä ja hirmuinen,
kuin kuolema tai ens-lempi,
mi ei kysy: kuka? ja ei kysy: mikä?
ei, heistä ken herttaisempi.

Ja siksi ne kajavat huutelivat
niin huikean järven takaa,
kun hän oli se, joka silkin alla
mun sieluni murheessa makaa.

Mut sen tytön rinnassa riksutti
vain kuolema taikka rakkaus,
mi kulkee kuin kulo, kuin tulipalon tulo,
tai korven korkean hakkaus.

Olen kuunnellut kuusia haastelevia,
mut eipä ne haasta siitä,
mitä huusi ne kajavat huikean järven —
eikä mun järkeni riitä.

Siks iloan hiljaa, itseksin,
ja hyrisen vain hymysuulla,
kun kulki mun sieluni morsian
niin kauniilla kukkakuulla.

Ja kun hän kulki, niin kukkaset
tien tienoilla painoi päänsä,
kun hän oli kaino ja hän oli kaunis,
ja häntä vartoi häänsä.

Ja kun hän kulki, niin lemmen kuu
oli kaikkein kukkeimmillaan,
oli kukka puussa ja ruoho maassa
ja maa oli maireimmillaan.

Ja kun hän kulki, niin kuudan-yö
se seisoi, seisoi hiljaa,
lepäs lehti ja puu, käki kukkunut ei,
kuu kulki vain pitkin viljaa.

Ja kuuhut haasteli kummastuin:
„Mihin mennee tyttö rukka,
min hymy on hyvä, min sydän on syvä,
suu armas kuin aurankukka?

Ja vaikka sen varsi hoikka on,
se pysty on ja pyhä,
hän ajatellut on armastaan
vain yöt ja päivät yhä.

Kiven kalliin tarjota tahtoo hän,
jota parmailleen hän painaa,
tai antaa rintansa rakkauden;
hän vaeltaa kuin vainaa.“

Se yö oli ylpeä, hirmuinen,
se yö oli valpas ja valkee!
Siks sydämeni nyt on suruinen
ja siksi mun sydämeni halkee.

Immen ifku

Immen itku

LAELLA VUOREN Vuokatin,
sen huipulla korkeimmalla
hän sentään seisahi, katseen loi
myös maailmaan sen alla.

Näki sinne Naapurinvaaran hän,
maat vehmahat, vehreyiset.
näki Kainuun suuret korpisuot,
myös Kuhmon kolkat hyiset.

Mut kun hänen sattui silmänsä
emon, taaton kotitaloon,
vuos kyynelet pitkin poskiaa,
hän kauan katsoi saloon.

Kesän keskeltä yötä valkeaa,
kointähtenä mennin täältä,
jäähyväislaulunsa lauloi hän
näin vuoren Vuokatin päältä:

„Mua ällös itke, äitini,
mua ällös murehdi, taatto,
ohi vaikka kulkee varpaillaan
nyt sieluni kuolinsaatto.

Sitä saattavat siskot salaiset,
sitä kumppanit hautaan kantaa:
kesän kukkaset, pilvien purppurat
nuo pitkin taivaanranta.

Ja ällös itke, mun ystävään,
sa naapurin sulho sorja,
sun ottanut oisin, jos ollut en
ma Salliman oudon orja.

Mun vanginnut varhain lapsesta
oli kohina Kainuun korven,
mi kuiski kaihoina kanteleen,
taas myrskynä taistotorven.

Minut omakseen oli ottanut
revontulisen Turjan loihtu,
pian ympäri päätäni kiersi se kuin
sinivihreä virvasoihtu.

Ah, ällös itke, äitini,
mua ällös murehdi, isä,
vaikk' kauttani vanhuuteenne jäi
vain vaivan ja tuskan lisä!

Mua muistakaa kuin muinaista
kodin kukkaa, maammon marjaa,
kuin taaton piikaa pikkaista,
mi huhuilee Manan karjaa.

Ja ällös itke, mun ystävään,
sä suuri sulhokulta,
vaikk' koskaan morsiantasi
ei kattane kirkon multa.

Mun täytyi tälle vuorelle,
mun täytyy sen järveen juosta,
mut ensin juurelle uhripuun,
mi kohoo korpisuosta.

Ei saa mua kukaan itkeä,
mä vaikka itken itse,
kun sykkää hallan henkäys
nyt mulla sydämitse.

Oli kaunis ja heleä maan-elo mun
kuin hetken kirjokaari;
jo joudan, jo soudan ma ulapan taa,
on eessäni unhon saari.“

Hän itse itki valloiltaan,
hänen hahmonsa vaiva väänsi.
Kuu kammoten katsoi kulkijaa;
joku yölintu kaukaa äänsi.

Muodonmuutoksia

Muodonmuutoksia

TULI JUURELLE uhrikuusen hän
tuon hallaisen ja harmaan,
sen syleili kuorta karkeaa;
näki haltia haaveensa armaan.

Hän ilmeni, kuusesta kurkistain,
käsivarsin ja sormin pitkin.
Hän virkahti: „Ah, sinut vihdoin saan,
jota ikäni kaiken ma itkin!“

He syöksyivät syliin toistensa,
kuin syöksyy syys ja kevät,
kuin yhtyy ne yössä pohjolan,
kun illat pimenevät.

He toistansa suulle suutelivat
kuin halla ja hallan kukka,
jotk' aamulla kuolee kumpikin,
kun kuurassa nurmen on nukka.

He kauan toistansa kauoivat
kuin kaksi kaihon lasta,
kuin kaksi itsemurhaajaa,
kun lähtee he maailmasta.

Ja katso! Haltia harmaapää
pian kukki kuin kuusenkerkkä,
mut neitosen kasvoille kangastui
vain henkensä kuoleva, herkkä.

Ja katso! Huuli haltian
pian puunteli kuin punarihma,
mut neitosen kelmeni, kuin sen ois
yli kulkenut kuolon vihma.

Oli toinen nuori ja norja taas
kuin nousevan päivän koitto,
mut toinen kuin välkkeessä kuudan-yön
on aironloiske loitto.

Käsivarret impyen irroittui,
puun juurelle vitkaan hän vaipui.
Hänen silmänsä sammui. Polvistuin
hän pohjattomuuteen haipui.

Yhä kurkotti haltia kuusesta,
imi hurmehen viimeisenki;
jäi rantahan lammen lumpeheks
vain impyen ihanan henki.

Mut haltia, ennen hallainen,
oli toivossa, uskossa uusi,
kohos lemmen lentimin korkeuteen
kuin pilvihin kukkakuusi.

Kylän kansa haasteli kummeksuini:
„On talven taittanut kesä,
on kukassa uudessa uhrikuus,
joka oksalla peiponpesä!

Nyt viljavuosia saadaan kait,
se silkkaa lämpöä läikkyi,
sen lehviltä lempeiltä päivä ja kuu,
kointähti ja otava väikkyi.“

Ja viljavuosia kansa sai,
ei vieraana käynyt halla;
kodit korkeni, kuivui kyyneleet
kuin siunauksien alla.

Mut tarina kertoo: kuudan-öin,
kun lukkoutuu kukat lumpeen,
sydänhaava aukee haltian,
ei lempensä unhotu umpeen.

Hän rannan ulpua rakastaa,
hän uneksii kodin kukkaa,
yhä muistaa muinaista armastaan,
yön kimmeltävän kihartukkaa.

Veen kalvossa oudon hän näkee näyn
kuin kuulakkaan kuvajaisen,
kuin kasvot kalpeat, valjun suun
ja valkeat rinnat naisen.

Hän tuntee tuskaa, vaikertaa
kuin vaivan ja surujen sulho.
Mut turhaan! Nukkuu neitonen,
vain hohtaa kuin hopeakulho.

Ja kun hän aamulla avautuu,
kun henkensä hiljaa häilyy,
se on tunteeton, se on tuskaton,
kuin luonto, mi päivässä päilyy.

Hänen verensä haltian suonissa
nyt liekkiä, tulena tuiskii,
hän itse on tyyni kuin rannan paas,
joka kuvaansa peilaten kuiskii:

„Yks yöstä pohjattomuuden nous
ja toinen tuonne palas,
yli rajojen rakasti kumpikin,
he sai, mitä mieli halas.

Kas, haltia harmaa ihmistyi,
mut immyt haltioitui,
yön valkean vaarallisuudesta näin
kaks muodonmuutosta koitui.“

Mut kolmas? Hän jäi elon kolkkouteen,
sen armottomuuteen aavaan,
sen yksintulille yöpymään
tai kangistumaan tavan kaavaan.

Hän sai vaan seuraksi matkalleen
surun lahjat ja laulun ja soiton;
ne kumpuni yöstäkin kuulukoot,
viel' yllä mun aamuni koiton.

SISÄLLYS:

Talon tyttö	5
Naapurin poika	13
Kullan luona	21
Kevätkuutamolla	29
Neien mielet	37
Korven kaipuu	45
Äiti ja tytär	53
Hallan haltia	61
Kuumehoureita	69
Kuikkalammella	77
Kalasaunalla	85
Maamiehen rakkaus	91
Armas aamu	101
Juhannuskokko	111
Kangastus	119
Tervahaudalla	127
Tuonen tuho	135
Surmavirsi	143
Immen itku	149
Muodonmuutoksia	157

EINO LEINO

on kustannuksellamme julkaissut
seuraavat teokset:

Ahven ja kultakalat. Tarina syvyyksistä. 10:—.

„Ahven ja kultakalat on kaunis unikuva, jossa elämän syvimät ongelmat ja raskaimmat ristiriidat ovat saaneet ajan ja paikan kahleet katkovan satuiristityksen vanhoja ballaadeja muistuttavine aihepiireineen.“ — L. Onerva.

„Tarina syvyyksistä kulkee tasaisena virtana sateuseutujen halki. Sen kalvossa välähtelevät älyn salamat ja heijastavat peilikuvia syvimmistä syvyyksistä ja korkeimmista korkeuksista.“ — U. Suomi.

Juhana Herttuan ja Catharina Jagellonican lauluja. Ballaadeja. 12:—, sid. 20:—.

„Eino Leino on tässä luonut laulukokoelman, joka kuuluu maailmankirjallisuuteen.“ — Uusi Aura.

„Rohkea runoseppo lähti näyttämään maailmalle, että hän pystyy pätevästi runoilemaan muullakin kuin Kalevalan mitalla, mutta runoilija löysi matkalla uuden maailman. Ja samalla hänen katseensa sekä syveni että selkeni — ja me, tämän kirkkaan ja kesäisen runouden lukijat, tiedämme, että milloin Eino Leinon parasta runoutta ja suomalaista taidokkainta lyriikkaa mainitaan, silloin on otettava lukuun myös se kirja, jonka nimenä on Juhana Herttuan ja Catharina Jagellonican lauluja.“ — U. Suomi.

„Helkavirsien jälkeen tekijänsä merkillisin, suurisuuntaisin runollinen tuote.“ — Iltalehti.

Bellerophon. Runotarina. 12:—, sid. 20:—.

„Bellerophon on kuin Eino Leinon oman runouden ylpeä itsetunnustus, tuon runouden, joka aina, silloin kun se on parhainta ja aitoa, tavoittaa korkeimpia, saavuttamattomimpia kukkuloita.“ — U. Suomi.

„Ihmeellisellä tavalla on Eino Leino tässä loistoisassa runoelmassa kutonut vanhan kreikkalaisen tarun puitteihin ihmisen määrättömän kaipuun, runoilijan rohkeimmat haaveet ja erityisesti oman runoilijakutsuksensa ja -kohtalonsa ylväimmät unelmat, voitot ja tappiot. Se on Eino Leinon runouden korkeimpia huippukohtia, Helkavirsien ja Simo Hurtan verroille, ehkäpä niiden yläpuolellekin kohoava runoluoma.“ — Hamulehti.

Kodin kukka ja uhrikuusi. Runotarina.

Uudemman kansanlaulun tyyliin kirjoitettu, haaveen ja toden taistelua ihmisyydessä esittävä runotarina. Suloista „kodin tyttöä“, „isän marjaa, maammon lasta“ vetää Vuokatin vuorella uhrikuudessa elävä hallan haltia niin voimakkaasti puoleensa, että hänen elämästään vähin erin kaikki todellisuus irtautuu, haaverakkaus haltiaan voittoa rakkauten „naapurin poikaan“ ja niin neito lopulta runotarinan päättyessä, sulhon sanomattomaksi suruksi, uhraa elämänsä haltialle, jonka hallainen mahti samalla muuttuu siunausta jakavaksi keväiseksi voimaksi. Runoilijan synnyinseudun luonto esiintyy teoksessa kesäisen terhenesisyytensä ihanimmassa valokajastuksessa muodostaen hurmioittavan taustan itse runotarinalle.

Kaikissa kirjakaupoissa ja asiamiehillämme.

Kustannusosakeyhtiö AHJO, Helsinki